

Άπόστολος Λ. Πιερρῆς

**ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ:
ΑΙΤΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ**

*[Άνακοίνωση στὸ Πέμπτο Διεθνὲς Συνέδριο Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας,
Σάμος καὶ Πάτμου, Αύγουστος 1993. Δημοσιεύθηκε στὸ Κ. Βουδούρης
(έκδ.), Φιλοσοφία καὶ Ὀρθοδοξία, 1994, σελ.244 – 264].*

Α. Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΑΙΤΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ

Εἰς τὴν βάσιν τῶν ἀντιλήψεων καὶ αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πρῶτον συνειδητοποιοῦντος ἐαυτὸν ὡς ἐν Κόσμῳ, εἶναι τὸ θαῦμα καὶ ἡ μαγεία τῆς Φύσεως· τὸ θαῦμα δχι τῆς ἔξαιρέσεως, ἀλλὰ τοῦ κανόνος καθὼς καὶ ἡ διηνεκής μαγεία τῆς κοσμικῆς συμπαθείας, συνεργείας καὶ συντελείας. Δύο συνιστῶσες στοιχειώνουν τὴν θαυματουργίαν τῆς φύσεως. Πρῶτον ἡ ἀνυπέρβλητος δύναμις· καὶ δεύτερον ἡ ἀπαρασάλευτος τελεοκρατία.

Ἡ φύσις παρουσιάζεται ὡς ἀπόλυτον δεδομένον. Ἡ δικαιοδοσία της εἶναι καθολικὴ καὶ οἱ λειτουργίες της ἀκαταμάχητες. Ἐπιφέρει δι’ ἀμέσου δράσεως ἢ πολυχρόνων ἀλύσεων ἐνεργητικότητος, δι’ αὐτοτελοῦς αἰτιότητος ἢ πολυσχιδοῦς συναιτιότητος, τὰ ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῆς ἐνυπάρχου νομοτελείας της. Φυσικὴ δραστηριότης ἐμποδιζομένη, συμβαίνει νὰ κωλύεται ὑπὸ ἴσχυροτέρας φυσικῆς ἐνεργείας· φύσις ἡττωμένη, τὴν νίκην μείζονος καὶ κρατιστευούσης φύσεως διαλαλεῖ.

Ἡ ἀνυπέρβλητος ἀναγκαιότης τῶν φυσικῶν διεργασιῶν δὲν εἶναι μηχανιστικὴ καὶ τυφλή· ὁ δυναμισμὸς τῆς φύσεως δὲν εἶναι χαοτικός. Τὸ κοσμικὸν δυναμικὸν πεδίον συνιστᾶ ἀκατάλυτη ἀλληλουχία μέσων καὶ σκοπῶν, τόσον ἐντυπωσιακωτέραν ὅσον δὲν χρειάζεται ἀνθρωποειδῆ βουλητικὴ προθετικότητα διὰ νὰ συσταθῇ καὶ νὰ λειτουργήσῃ. Τὰ φυσικὰ δρῶμενα ἀποβλέπουν εἰς σκοποὺς καὶ ὑπη-

ρετοῦν τέλη. Ἡ φανερὴ σκοπιμότης τῆς φύσεως εἶναι τόσον κυρίαρχος ὥστε αἱ ἀγνώστου σκοπιμότητος διεργασίαι νὰ θεωροῦνται περιπτώσεις κρυφίου σκοπιμότητος.

Νομοτέλεια καὶ τελεοκρατία εἶναι δύο ὅψεις τῆς αὐτῆς πραγματικότητος· μοῖρα καὶ πρόνοια συμπίπτουν ἐπίσης κατὰ βάθος. Ἀλλὰ ποιό εἶναι τὸ ἔσχατον τέλος τῆς δυνάμεως τῆς Φύσεως, δπως βιώνεται εἰς αὐτὸ τὸ κοσμοείδωλον τοῦ ἀνθρώπου τῆς φύσεως;

Κάθε ἐνέργεια ἀπορρέει ἀπὸ κάποια δύναμι, λειτουργεῖ δὲ χάριν τέλους τινός. Διὰ τὸν Ἐλληνισμὸν συστατικὸν βίωμα εἶναι ὅτι ἡ δύναμις ἀποτελεῖ οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν ζέσιν τοῦ ὄντος, οἷονεὶ τὸ σφρῆγος τῆς οὐσίας του, καθὼς καὶ ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῆς δυνάμεως ἀποσκοποῦν προσεχῶς εἰς τὴν διατράνωσιν καὶ τελείωσιν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ὄντος ποὺ τὴν θεμελιώνουν. Πᾶν τὸ ὑπάρχον συνίσταται εἰς ὥρισμένον προσδιορισμὸν τοῦ εἶναι· διὸ δυναμισμὸς τοῦ εἶναι ἐκφράζει τὴν τρόπον τινὰ κατάφασιν, διατήρησιν καὶ τονισμὸν τῆς ταυτότητος τοῦ καθορισμοῦ του, θετικὰ πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀρνητικὰ πρὸς τὰ ἄλλα ὄντα· ἡ ἐνέργεια τοῦ εἶναι λειτουργεῖ πρὸς τελείωσιν τῆς ταυτότητός του. Οὐσίᾳ, δύναμις καὶ ἐνέργεια ἀναφέρονται εἰς τὸν αὐτὸν προσδιορισμὸν τοῦ εἶναι, συναρτῶνται δὲ ἀρρήκτως μεταξύ των εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῆς δυνάμεως νὰ ἐνεργεῖται ἡ τελείωσις καὶ ἐντελέχεια τῆς οὐσίας τοῦ ὄντος. Τοῦτο καὶ μόνον δύναται ἡ φυσικὴ δύναμις. Κατὰ ταῦτα ἡ νομοτέλεια τῆς πραγματικότητος συνίσταται εἰς τὴν ἀναγκαιότητα δράσεως τῶν ὄντων κατὰ τὸν οἰκεῖον δυναμισμὸν τῆς οὐσίας των· ἡ δὲ τελεοκρατία τῆς πραγματικότητος εἶναι ἡ ἀναγκαιότης δράσεως τῶν ὄντων πρὸς τὴν οἰκείαν τελειότητα τῆς οὐσίας των, πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος των, πέρας καὶ τελείωσιν τοῦ ὄρου των, ἀμφοτέρων τῶν ἀναγκαιοτήτων τούτων συμπιπτουσῶν μεταξύ των κατὰ τὰ προειρημένα.

Αἱ οὐσίαι, αἱ δυνάμεις καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν ὄντων συναρτῶνται εἰς ἓν ὀλοκληρωμένον σύστημα τοῦ εἶναι κατὰ τοὺς συντεταγμένους καὶ ιεραρχημένους προσδιορισμούς του. Ἡ τελειότης τοῦ εἶναι ὡς ὀλικῆς ὑπάρξεως εἶναι τὸ τέλος τῶν τελῶν. Τὸ σημεῖον ἐκκινήσεως κάθε φυσιοκεντρικοῦ στοχασμοῦ εἶναι τὸ ἀναπαλλοτρίωτον βίωμα περὶ τῆς ἐναρμονίου συμπλοκῆς τῶν ὄντων πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐνὸς κόσμου καλλίστης διακοσμήσεως. Ἡ κατ' ἀρχὴν δὲ σύλληψις τῆς πραγματικότητος ὡς ἐνὸς ὅλου ἀρίστης συστάσεως, συνθέσεως καὶ ὀλοκληρώσεως ἀπογεννᾷ κατὰ ταῦτα αἰσθήματα γαληνιαίας ἀποδοχῆς καὶ βαθυτάτης ἴκανοποιήσεως. Ἡ πίστις εἰς τὸ βέλτιστον τῆς κοσμικῆς συναρτήσεως ἐν ὅλῳ, καὶ αἱ συνεπακόλουθοι διαθέσεις

θαυμασμοῦ καὶ εὐχαριστήσεως, δὲν κλονίζονται ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν συχνότητα βλαπτικῶν συνεπειῶν εἰς τὰ ἐπὶ μέρους ὅντα ἐξ αὐτῶν τῶν κοσμικῶν διεργασιῶν. Ὁ νόμος τῆς Δυνάμεως ὑποτάσσει, διὰ πολέμου ἢ ἐν εἰρήνῃ, τὸ ἀσθενέστερον εἰς τὸ ἴσχυρότερον· ἐνῷ δὲ νόμος τῆς τελειότητος θυσιάζει τὸ πενέστερον πρὸς χάριν τοῦ φύσει πλουσιωτέρου. Διὰ τῆς ἔριδος ἀναδεικνύεται τὸ δοκιμώτερον, καὶ ἡ κατ' ἀξίαν ἀπονεμομένη δικαιοσύνη ἀκιβδήλως ἀποκαθίσταται, ἐνῷ οἱ ὑφειμένοι σκοποὶ τῆς φύσεως ὑποτάσσονται εἰς τὰ προηγούμενα τέλη καὶ ἡ ἐντελεστάτη κατάστασις τῆς ὀλότητος ἐκτρέφεται καὶ θάλλει ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους ἀποκαταστατικῶν αὐξομειώσεων.

Κράτος καὶ κάλλος τῆς φύσεως, ἴσχὺς καὶ ἀρμονία τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν, ἀνεναντίωτος σκοπιμότης τελειότητος ἀφ' ἐνός καὶ ἀνθρωπίνη συμμετοχὴ καὶ ἀνεπιφύλακτος ἀποδοχὴ ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἴσχὺς τῆς φυσικῆς μαγείας καὶ ἡ ἀνθρώπειος ἀναγκαστικὴ συνοποδεία καθὼς καὶ ἡ ἀναπόφευκτος ὑποταγή, τὸ παντελές τοῦ Κόσμου καὶ ἡ εὐχαριστία τοῦ Ἀνθρώπου, τὸ θαῦμα τῆς φύσεως καὶ ὁ θαυμασμός τοῦ ἀνθρώπου ἐπ' αὐτῷ: Ιδοὺ τὸ ἀσειστον θεμέλιον τῆς θείας λατρείας εἰς μίαν φυσικὴν θρησκείαν.

Κοσμικὴ κινητήριος καὶ δημιουργικὴ ἴσχὺς εἶναι ἡ δύναμις πρὸς τελειότητα. Ὅπατη ἀξία ἡ κατὰ φύσιν ἔκαστου ὅντος τελείωσις. Πρῶτον καθῆκον ἡ πρὸς τὸ οἰκεῖον αὐτῆς τέλος δρᾶσις. Ἡ μαγεία τῆς Φύσεως ὡς δύναμις ἀποτελεστικὴ ἐκ τῆς ἀτελείας καὶ δι' αὐτῆς τοῦ θαύματος τῆς τελειότητος: Ιδοὺ ὁ μεγαλουργὸς τόνος τοῦ ἐλληνισμοῦ ποὺ ἥλκυσε τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἄκραν φυσικὴν περιωπήν.

Ἄλλὰ αἱ ὄδοι τῆς φύσεως εἶναι σκολιαὶ καὶ οἱ λειτουργίες τῆς μυστικαί. Ἡ Μοῖρα φυλάσσεται ἀνεξιχνίαστος. Τὸ Φῶς τῆς Φύσεως ἀνακλάται καὶ διαχέεται εἰς μυριόχροονς ἵριδισμούς, ἐνῷ ἡ ἀπαστράπτουσα πεμπτουσία του ἐκτυφλοῖ. Ἡ ἀπειροποίκιλος διὰ τῶν ὅντων φαντασμαγορίᾳ τοῦ φυσικοῦ καταγασμοῦ εἶναι βεβαίως προστατευτικὴ τῶν ἐπὶ μέρους, ἀφοῦ ἡ ἀπαράμιλλος ἴσχύς του καταστρέφει τοὺς ἀνέτοιμους δοχεῖς του, ἔξοικειον μένη καὶ φορητὴ μόνον ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ ὅλου· εἶναι δημος ἡ διάχυσις καὶ ὁ ὄντολογικὸς ποικιλμὸς τοῦ Φωτὸς ἐν ταυτῷ καὶ παραπλανητικός. Ἡ ψυχὴ παραμένει ἀκαθοδήγητος εἰς τὸν Λαβύρινθον τῶν φυσικῶν νομοτελειῶν, ὅπου ὁ Μινώταυρος κυριαρχεῖ, τὸ Πνεῦμα τῆς φθοροποιοῦ Ἀπάτης, αὐτὸ τοῦτο ὅν, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀκατασχέτου δημιουργικῆς Γονιμότητος. Ὁ πολυθεϊσμὸς τῆς φυσικῆς θρησκευτικότητος ἐκφράζει ἀκριβῶς τὴν παραγωγικὴν πολλαπλότητα τοῦ φυσικοῦ δυναμισμοῦ, τὴν ἀλληλοσύνδεσιν καὶ συμπλοκὴν κυριοτήτων διαφόρων καὶ πολ-

λαχῶς ἀλληλοσυγκρουμένων, τὴν ὕφανσι τοῦ κοσμικοῦ πέπλου ἐξ ἑτεροειδῶν μίτων. Ἡ ἀπόσβλητος κοσμικὴ ἀρμονία οὐδὲν ἐγγυᾶται διὰ τὸ καθ' ἔκαστον, τὸ ὅποῖον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εὑρίσκεται εἰς σταυροδρόμια καὶ τριόδους πολυσχιδῶν ἐπιδράσεων, συνεργαζομένων καὶ ἀντιτιθεμένων κραταιοτήτων. Ἡ ἀπόλυτος τελειότης τῆς ὄλοτης ἐδράζεται εἰς τὴν σχετικὴν ἀτέλειαν τῶν μερῶν, καὶ ἡ ἀτεγκτος κοσμικὴ Δικαιοσύνη ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς αὐτομάτου ἀλληλοδιορθώσεως ἀντιθέτων μερικῶν ἀδικιῶν. Ἡ σημασία τοῦ καθ' ἔκαστον καθὸ καθ' ἔκαστον εἶναι οὐτιδανή· ἡ ἀξία του ὅμως ὡς φορέως θείας ἰσχύος καὶ τελειότητος κατὰ τὴν φύσιν του ἀναφαίνεται μεγίστη.

Ἡ δικαιώσις τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται εἰς τὴν τελείωσιν τῆς φύσεώς του. Δύο τινὰ καὶ μέγιστα διαταράσσουν τὴν γαληνιαίαν βίωσιν τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἀληθείας, ὅταν ἡ κόπωσις ἀπὸ τὴν ὑπαρξιακὴν ἔντασιν τῆς κατηγορικῆς προστακτικῆς τοῦ “αἱὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων” καθίσταται αἰσθητή.

Καὶ τότε πρῶτον προσκόπτομεν εἰς τὴν σπάνιν τῶν δεδικιωμένων. Τὸ ἀνθροϊς τῆς φυσικῆς τελειότητος εἰς ὀλιγίστους ἀνθίζει. Οἱ πλεῖστοι πόροι ἀπέχουν τῆς ἀκμῆς τῆς οὐσίας τοῦ εἶναι των ὡς πρὸς οἰανδήποτε ἀριστείαν. Χρειάζεται πάντοτε τεράστια κατανάλωσις ἀνθρωπίνης ἐνεργείας πρὸς οὐσιώδη προκοπήν, ἐνῷ οἱ ἐμφιλοχωροῦντες κίνδυνοι εἶναι συνήθως συντριπτικοί: ἐγγενεῖς δυσμορφίαι καὶ δυσχυμίαι τοῦ μερικοῦ ὄντος, ἐπίκτητοι δυσλειτουργίαι, ἀγωγαὶ σφαλεραὶ, ἔξεις κακαὶ καὶ περιστάσεις ἀντίξοοι, ἐμποδισμοὶ ἐξωτερικοὶ καὶ ἀνασταλτικοὶ ἐσωτερικοὶ μηχανισμοί, συμβάντα ἀνεξάρτητα ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν καὶ κωλυτικοὶ σχεδιασμοὶ ἀνθρώπων, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ Λαβύρινθος τῆς Φύσεως. Εἴτε δι' ἀβούλίαν ἢ κακοβουλίαν εἴτε δι' ἐνδογενῆ ἀνικανότητα εἴτε δι' ἀδυναμίαν ὑπερεράσεως ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, ὁ ἀναγωγὸς ἔρως τῆς ψυχῆς δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀνύψωσιν ποὺ δ ἀνθρωπος θὰ προσεδόκει ἢ θὰ ἐπεθύμει: δὲν συμβαίνει διοσχερής συναρπαγὴ πρὸς τὴν τελειότητα κατὰ πλάτος καὶ βάθος, ὅπως δ ἀνθρωπος ἐκθύμως ὀρέγεται. Τὸ μερικὸν δὲν φαίνεται νὰ κραυγάζῃ ἐκ βάθους καρδίας: δὲν δύναμαι · ἔνα “δὲν δύναμαι” ποὺ εἶναι ἐπέκεινα τοῦ “δὲν βούλομαι” τῆς κακίας, τοῦ “δὲν γνωρίζω” τῆς πονηρίας, τῆς ἀμελείας ἢ τῆς ἀνοίας καὶ τοῦ “δὲν ἰσχύω” τῆς πραγματικῆς ἀσθενείας ἐν γνησίᾳ προσπαθείᾳ, τὰ δποῖα τρία καὶ συμπεριλαμβάνει εἰς μίαν ἀνικανότητα. Καὶ ἡ ἀγωνία αὐτοῦ τοῦ “δὲν δύναμαι” εἶναι τόσον συγκλονιστικώρα δσον φαίνεται νὰ ὀδυνᾶται διὰ τὴν ἀθέτησιν φυσικῆς ὑποσχέσεως: διότι εἰς τὴν οὐσίαν

τοῦ ὄντος φαίνεται ἐγγεγραμμένη καὶ ὑπεσχημένη, ὡς ἀναφαίρετον δικαίωμα καὶ ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα, ἢ οἰκεία τελειότης του. Τὸ δτὶ τὰ ὄντα ἔχουν οὐσίαν σημαίνει δτὶ εἶναι δημιουργημένα κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε νὰ ἔξασφαλίζεται ἐνδογενῶς ἢ ἐπιτέλεσις τοῦ οἰκείου ἔργου των καὶ ἢ ἐπίτευξις τοῦ οἰκείου τέλους των. Καὶ πῶς ὅμως εἶναι δυνατὸν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἢ πραγμάτωσις τοῦ φυσικοῦ νὰ εἶναι τόσον δυσχερής εἰς τὴν φύσιν;

Δεύτερον, ἡ δικαίωσις διὰ τῆς τελειώσεως ἐν τῷ Κόσμῳ δὲν σώζει τὸ μερικὸν ὡς μερικόν. Δὲν εἶναι μόνον δτὶ ἐλάχιστοι προβαίνουν ίκανῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελειώσεως, δτὶ ἡ φύσις εἰς ὀλιγίστους ἐπιφυλάσσει τὴν δαψιλῆ χορηγίαν τῶν θησαυρῶν της, δτὶ ὁ Μινώταυρος τοῦ Λαβύρινθου καραδοκεῖ, δτὶ “φθονερὸν τὸ θεῖον”. εἶναι ἐπὶ πλέον δτὶ καὶ ὁ τὰ ἀγλαὰ γέρα τῆς νίκης εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς τελειότητος κομίσας, ἵδοὺ πομφόλυγξ ἦν καὶ διερράγη, θυσίᾳ ὁ ἴδιος εἰς τὸν βωμὸν τῆς τελειότητος. Ματαία δι’ ἑαυτὸν τὸν φορέα ἡ νίκη καὶ ἡ δόξα του, δόξα ἀληθῶς μόνον τῆς τελειότητος, τὴν ὅποιαν ἐπ’ ὀλίγον ἐπραγμάτωσε. Τὸ ἀτελές, κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, ὑπάρχει πρὸς χάριν τοῦ τελείου, ἀφιερούμενον εἰς θυσίαν αἴματος ζωῆς, ὑπὲρ πᾶσαν ὑποταγὴν καὶ ἀφιέρωσιν πρὸς αὐτό. Τὸ μερικὸν δουλεύει ἀλύτρωτον.

Ἡ τραγωδία τοῦ μερικοῦ φθάνει τὸν ἔσχατον ἐφιάλτην της, δταν ὡς ἔγχρονον διαιωνισθῆ δι’ ἀπλῆς ἀτελευτήτου παρατάσεως τῆς χρονικότητός του, χωρὶς ἀναγωγὴν εἰς ἔτερον τρόπον ὑπάρξεως. Ἡ ἀθάνατος ψυχή, εἴτε καταπίπτει μετὰ θάνατον εἰς σκιάδη ὑπαρξιν, δίκην ἀμενηνοῦ εἰδώλου ἐν λήθῃ ταλαιπωρουμένου καὶ ἐν ὀρέξει αἵματος καὶ πραγματικῆς ζωῆς, εἴτε ἐπανέρχεται ἀπειράκις εἰς τὸν Λαβύρινθον ἐκ τοῦ ὅποιου ἀγωνιᾶ νὰ ἐκφύγῃ, δπότε ἢ ἔξοδός της εἶναι νέα εἰσοδος, τῆς φυσικῆς δὲ νομοτελείας παραμενούσης ἀπαραβιάστου.

Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἡσθάνθη τοὺς κραδασμοὺς ποὺ ἡ σπανιότης τῶν δεδικαιωμένων καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τῆς σωτηρίας των προεκάλει εἰς τὸ κυρίαρχον βίωμά της, γενεσιουργὸν τοῦ μεγαλείου της, τὸ βίωμα τῆς δυνάμεως πρὸς τελειότητα. Καὶ ἐντὸς τῶν πλασίων τῆς φυσικῆς θρησκευτικότητος ηὔρε εἰς τὰ Μυστήρια τὴν ἀνυπόθετον λύτρωσιν ἀπὸ τὸν Λαβύρινθον τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς:

“κύκλου δ’ ἔξεπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο”.

Ἐτσι μακαρίζει ἑαυτὸν ὁ παλαιὸς ὁρφικὸς μύστης. Ἡ ιεροτελεστία καὶ ἡ μυθολογία τῶν Μυστηρίων τῆς σωτηρίας ἐδείκνυε μυστικῶς τὴν λύσιν τοῦ κοσμικοῦ αἰνίγματος. Ἀλλὰ ἔλειπε ὁ κανὼν

έρμηνείας. Ὁ Κόσμος ώς ἄφατον δυναμικὸν Κάλλος παραδόξως μετεστράφη ἀνευ ἀναστοιχειώσεως εἰς Κόσμον ώς ἀσφυκτικόν, ἀποτρόπαιον Λαβύρινθον, καὶ ἡ λάμψις τῆς Τελειότητος παρουσίασε πρόσωπον Ἀπάτης. Τὸ θαῦμα τῆς θείας καθημερινῆς φυσικότητος περιωρίσθη εἰς θαυματουργημένην ἔξαιρεσιν φυσικότητος. Ὁ Κόσμος ἔγινε Μυστήριο καὶ ὁ ἀνθρωπος ἐξήτει τὴν ἀδιάφευστη Κλεῖδα, τὸ ἀποκεκαλυμμένον Μυστήριο, τὴν “ὅδὸν καὶ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν Ζωὴν”. Ἡ διάφευσις ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κυρίως διὰ τὸν ἀνθρωπὸν, τῆς φυσικῆς ἐλπίδος περὶ τῆς τελειώσεως, θεμελιούμενης ἐπ’ αὐτῆς τῆς οὐσίας τῶν ὅντων, δὲν ἥδυνατο νὰ ἐκληφθῇ ώς ἀπόδειξις περὶ τῆς φανταστικότητός της, πρῶτον δι’ αὐτὴν ταύτην τὴν θεμελίωσίν της, καὶ δεύτερον λόγῳ τῆς ἀπτῆς πραγματώσεώς της στὶς ἔξαιρετικὲς περιπτώσεις ἐπιτευγμένης ἀριστείας. Ἡτο ἐξ ἄλλου ἀνοίκειον νὰ ὑποτεθῇ κάποια δολιότης τῆς φύσεως (ἐπὶ παραδείγματος διὰ τῆς ἐπικλήσεως μιᾶς ἀνασχετικῆς, φυσικῆς καὶ ἀντιπάλου μανιχαϊστικῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ) διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, διὰ τὴν ἀναντίρρητον καθολικὴν κοσμικὴν ἀρμονίαν καθὼς καὶ διὰ τὴν ἀσκίαστον ἐμπιστοσύνην τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν φύσιν. Ὡστε ἡ φυσικὴ ὑπόσχεσις ἀφεώρα τὴν πραγματικὴν τῶν ἐλπιζομένων ὑπόστασιν. Τὸ ἀνεκπλήρωτόν της λοιπὸν ἐμαρτύρει ἀσθένειαν τῆς φύσεως. Ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως συνίσταται ἀριβῶς εἰς τὸ ὅτι ἡ φυσικὴ τελειότης δὲν δύναται νὰ πραγματωθῇ παρὰ μόνον διὰ τεραστίων μαζῶν ἀτελείας, εἰς τὸ πολύπονον τῆς ὑπάρξεως, εἰς τὸν δυσβάστακτον μόχθον τῆς πορείας πρὸς πληρότητα τοῦ εἶναι. Τὸ βέλτιον τρέφεται ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν χειρόνων, καὶ ἡ δύναμις χρειάζεται νὰ πατήσῃ ἐπὶ τῆς ἀδυναμίας διὰ νὰ ἴσχυροποιηθῇ. Ὁ ἐσχατος Ἑλληνισμὸς τῆς ἀρχαιότητος ἐξηκολούθει βασικῶς νὰ βλέπῃ αὐτὴν τὴν νομοτέλειαν ώς κανονικήν, ἀναπόφευκτον καὶ ἀρίστην, διατυπώνοντάς την βεβαίως θετικὰ καὶ ἔρμηνεύοντάς την διὰ τῆς θεωρίας τῶν ὑποστασιακῶν ὑποβάσεων. Ἄλλὰ τὸ συμπληρωματικὸ βίωμα τῆς συγκαταβάσεως πρὸς τὴν ἀνεπάρκειαν ἐβάθαινε εἰς τὴν ἀνθρώπινη ψυχήν, ἀνεπάρκειαν ὅχι βεβαίως ψυχολογικὴν καὶ βουλητικήν, ἀλλ’ ὀντολογικὴν καὶ οὐσιοκρατικήν. Ἡ αἰσθησις τῆς ἀρρωστίας τῆς φύσεως ἐγεφύρωνε, καθιστῶσα κατανοητήν, τὴν φαινομένην ἀντίθεσιν μεταξὺ τῶν ἀστραπῶν τῆς φυσικῆς ἀριστείας καὶ τοῦ πολλοῦ χοῦ, τοῦ ριζικῶς ἐκτρέφοντος τὴν ἔξανθισιν ἐκείνων, καὶ ἥτιολόγει τὴν ἀφόρητον δυσχέρειαν ἐκμαιεύσεως ἀκροτήτων τελειότητος. Ἡ λύσις τοῦ κοσμικοῦ Μυστηρίου τοῦ ἐκ λαβύρινθου προερχομένου κάλλους ὑπέβωσκε.

Φύσις ἀσθενοῦσα προϋποθέτει ὑποβάθμισιν καταστάσεως χωρὶς ἀλλαγὴν οὐσίας.¹ Άλλως πρόκειται δι’ ἄλλο τι καὶ ὅχι διὰ τὴν φύσιν, ἀφοῦ ἡ μετουσίωσις συνεπάγεται ὑποστατικὴν ἐτερότητα, ἵδιως εἰς τὶς δόλομέρειες.² Άλλὰ μόνιμος καθολικὸς ὑποβιβασμὸς λειτουργικοῦ τόνου εἶναι ἀδύνατος εἰς μοναδικὸν αὐθυπόστατον. Προσωρινὴ μόνον κατά τι ὕφεσις κατά τὸν ἐσωτερικὸν νόμον τῆς κυκλικῆς διαδικασίας ἐνδέχεται νὰ χαρακτηρίζῃ ἀπολύτους δλότητας οἵοι οἱ Στωϊκοὶ κόσμοι πεφί ἐπαναλαμβανομένης παλιγγενεσίας. Διηνεκής ὅμως καὶ καθολικὴ κατάστασις ὕφεσεως, ὅπου ἡ οὐσία λειτουργεῖ εἰς χαμηλότερον τοῦ κανονικοῦ τῆς τόνου, μόνον ἐν ἀναφορᾷ καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἑτέραν ὕπαρξιν εἶναι δυνατή.³ Ωστε ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως ἐγκαλεῖ ἀφ’ ἑαυτῆς τὸ ὑπὲρ φύσιν. Η ἐλαττωματικότης τῆς φύσεως/προϋποθέτει βιωματικὰ καὶ λογικὰ τὴν ἀπόλυτον τελειότητα τῆς ἔξηρημένης ἐκ τοῦ Κόσμου Θεότητος. Τὸ ἀπαξ νοσοῦν, καὶ μὴ ἀπλῶς ἐγκλεῖον κατὰ ἐνδογενῆ περίοδον τὴν πλήρη ἀπτυξιν τοῦ δυναμισμοῦ του, χάνει τὰ διαπιστευτήρια ἀπολυτότητος ἀκόμη καὶ ὡς ὑγιαῖνον.

Η ἀσθένεια καὶ ἡ ἀτέλεια τῆς φύσεως δὲν προκαλεῖται ἀπὸ δυσμενῆ ἐπίδρασιν τοῦ ὑπὲρ φύσιν. Εἶναι ξένη πρὸς τὸν χῶρο μας ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς ὀντολογικῆς ἀρχῆς τοῦ θετικοῦ κακοῦ καὶ τῶν μοχθηρῶν ἀγώνων του πρὸς κοσμικὴν κυριαρχίαν. Τὸ φυσικὸν δὲν ἀπειλεῖται ἀπὸ τὸ ἔξωφυσικὸν οὔτε ἡ ἀτελής τελειότης ἀπὸ τὴν παντέλειαν. Τὸ ὑπὲρ φύσιν εἶναι παντελές, ἄρα καὶ πανάγαθον, αὐτὴ ἡ αὐτοαγαθότης, ἀφοῦ εἶναι ἡ τελειότης ἐνὸς ὀντος καθ’ ἑαυτὸ ποὺ θεμελιώνει τὴν χρησιμότητά του δι’ ἄλλα.⁴ Όν ἀπόλυτος τελειότης εἶναι καὶ ἀπόλυτος πραγματικότης: ἡ κορυφὴ καὶ ἡ ρίζα τοῦ ὀντως εἶναι καὶ οἷονεὶ ἡ ἄκρα ἔντασις τῆς ὑπάρξεως εἶναι ἡ τελειότης.⁵ Ως ἀπόλυτος πραγματικότης εἶναι καὶ τὸ αἴτιον τῆς φύσεως: τὸ ὑφιστάμενον χρειάζεται τὴν αἴτια τῆς ὑπάρξεως του, ἡ δοπία τελικῶς δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ ἀπολύτως αὐθυπόστατον. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον διευκρινίζεται εἰς τὸν ἐλληνισμὸν τὸ χάσμα μεταξὺ φύσεως καὶ θεότητος.⁶ Οπως εἰς τὴν ἀσθενοῦσα φύσιν πολύμοχθος εἶναι ἡ ἐνέργεια διὰ τῆς δυνάμεως τῆς οὐσίας τῶν ὀντων, ἔτοι εἰς τὴν ὑγιαίνουσα φύσιν ἀπόνως ἡ οὐσία ἄγεται εἰς τὴν οἰκείαν της τελειότητα. Αἴρεται ἐπομένως κατὰ τὴν κανονικὴν κατάστασιν τῆς φυσικῆς ὑγείας τὸ πρῶτον ἐκ τῶν προσκομάτων εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δικαίωσιν καὶ εὐδαιμονίαν· τὸ δεύτερον ὅμως ἔξακολονθεῖ νὰ ἴσχυῃ: Τὸ μερικὸν ἄτομον παραμένει ἀλύτρωτον· ἡ τελειότης του δὲν μεταλλάσσει τὸν τρόπον τῆς ἐν χρόνῳ ὑπάρξεως του.⁷ Ως συστατὸν εἶναι δια-

λυτόν· ώς δημιουργηθέν, ἐκμηδενίζεται· ώς γεννηθέν, θνήσκει· ώς ἔχον ἀρχὴν τοῦ εἶναι, ἔχει καὶ πέρας. Τὸ φυσικὸν ὃν εἶναι φθαρτὸν ώς μὴ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι του. Αὐτὸς δὲ συνδημιουργηθεὶς μὲ τὸν κόσμο Χρόνος ἔχει ἀρχὴν καὶ πέρας. Οὐκότως δὲν εἶναι ἄλυτος, Θεοῦ μὴ θέλοντος. Διότι ἡ Δημιουργία ὑπακούει εἰς ἐν σχέδιον ἐκτυλισσόμενον μὲ ἀδήριτον νομοτέλειαν, ὑπείκει εἰς ἐν πρόγραμμα τοιῶν σταθμῶν: Πτῶσις - Ἐνσάρκωσις - Κρίσις. Ο σκοπὸς τῆς Δημιουργίας κεῖται ἐκτὸς αὐτῆς· τὸ νόημα τῆς Φύσεως ἀποκαλύπτεται ἐκτὸς αὐτῆς, ἀν καὶ μετ' αὐτῆς. Δὲν εἶναι ἡ κοσμικὴ φύσις καθ' ἑαυτὴν οἴα ἐδημιουργήθη, ἀπαξ ὑποστᾶσα, μέρος τῆς τελικῆς καταστάσεως. Η Δημιουργία παράγει τὴν Φύσιν ώς Φύσιν· δὲ Δημιουργὸς ὅμως ἀποβλέπει προαιωνίως εἰς τὴν ἐκθέωσιν τῆς Φύσεως, τῆς ὁποίας προϋποθέσεις εἶναι ἡ Πτῶσις καὶ ἡ Ἐνσάρκωσις. Παραδόξως ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀθεσμός ἐκθέωσις, ἀπατηθέντος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀπωλείας, ἐπιδίωξις ἐν παρακοῇ, ἐν τέλει ἐπιτυγχάνεται θείᾳ συνεργείᾳ.

Η φύσις δημιουργεῖται εἰς τὴν κανονικὴν κατάστασιν τῆς ὑγίειας, ἀπόνως λειτουργοῦσα τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως της ἐν ὅλῳ καὶ κατὰ μέρη, καὶ ἀκόπως καρπουμένη τὸ οἰκεῖον τέλος της, ἀλλὰ μετὰ φθορᾶς τῆς ἀπαθοῦς, ἐννοοῦντες ώς πάθος τὸν μόχθον τῆς νῦν φυσικῆς ὑπάρξεως, τὴν οἰκτρὰν περιωδυνίαν, προκειμένου νὰ ἐνεργήσουν αἱ οὐσίαι καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ἐλάχιστον καλόν. Πτῶσις εἶναι ἀκριβῶς ἡ μετάστασις τῆς φύσεως (διατηρούμένης τῆς οὐσίας της) ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον κάλλος καὶ τὴν ἀπαθῆ φθορὰν εἰς τὴν ἀσθένεια τῆς ἐμπαθοῦς διαφθορᾶς, ἡ ὑποβάθμισις τοῦ τόνου της, ἡ ἐμποδιζομένη μετ' ἀκρας δυσπαθείας πραγμάτωσις τῶν οὖσιωδῶν προδιαγραφῶν της. Αφοῦ δημιουργὸς Αἰτία τῆς φύσεως εἶναι ἡ παντελὴς Αὔτοαγαθότης καὶ τρίτον τι μεταξὺ αἰτίας καὶ αἰτιατοῦ δὲν ὑφίσταται, τὴν πτῶσιν δὲν δύναται νὰ προεκάλεσε παρὰ αὐτὴ ἡ φύσις δι' ἐνὸς ἀρχεγόνου Σφάλματος, ἐνὸς πρωτογόνου Ἀγονοῦ (εἴτε αὐτὸς εἶναι δὲ Τιτανικὸς τῆς διονυσιακῆς θεότητος διαμελισμός, εἴτε ἡ καθ' ὑπέρβασιν πραγματικῶν δυνάμεων ἐπιβολὴ μιμήσεως τῆς ὑπερτάτης Ἀρχῆς ἐκ μέρους τοῦ τελευταίου Αἰῶνος, τῆς Σοφίας, εἴτε ἡ παράβασις ἐντολῆς). Καὶ ἐπειδὴ κατὰ βάθος πάντοτε, ἀλλὰ ἴδιαίτατα εἰς τὰ πρώτιστα, τὸ σφάλμα συμπίπτει μὲ τὴν τιμωρίαν του, ἡ πρωτογενῆς ἀμαρτία τῆς Φύσεως ἥτο ἀκριβῶς ἡ ἀπομάκρυνσίς της ἀπὸ τὴν Θεότητα, ἡ κίνησις μακρὰν καὶ ἐπομένως ἐναντίον, τῆς θεότητος. Η ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν θείαν πλησμονὴν τοῦ εἶναι συνεπέφερε τὴν ὕφεσι τοῦ τόνου τοῦ εἶναι εἰς τὸ ἀπομακρυνόμενον καὶ συνεπῶς τὴν

ἀλλοτρίωσί του ἀπὸ αὐτὴν τὴν οἰκεία του τελειότητα.

Άλλὰ τὸ προϊὸν τῆς αὐτοαγαθότητος, ὡς ἀγαθόν, δὲν δύναται νὰ βουληθῇ τὸ κακόν. Ἡ φύσις συνεπῶς δὲν δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ θετικῶς τὴν ἀπομάκρυνσίν της ἀπὸ τὴν φύσια τῆς ὑπάρξεως της. Τὸ κακὸν δὲν ὑφίσταται ἀλλὰ παρυφίσταται. Τὸ ἄθεσμον συμβάν, τὸ διαφθεῖραν τὴν φύσιν, δὲν εἶναι ὅρεξις κακοῦ, ἀλλὰ ὑπέρμετρος, ἀπάσθαλος ἔφεσις τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ δημιούργημα πίπτει, ἐπειδὴ θέλει διακαῶς νὰ ἐγερθῇ ὑψηλότερα. Ἀμα τῇ ὑπάρξει του ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀτέλειαν τοῦ εἶναι του καὶ ἐπιδιώκει τὴν σύμπτωσιν πρὸς τὸν δημιουργόν του. Ἡ φύσια τῆς ἀμαρτίας εἶναι ἡ ὕβρις τοῦ αἰτιατοῦ, ἐπιχειροῦντος νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν αἰτίαν του. Ἀλλὰ ἡ ὕβρις καὶ ἡ ἀμαρτία ὁδηγεῖ κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν τελικῶς εἰς τὴν πολυπόθητον ἔνωσιν, τὴν θέωσιν. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀμαρτία ἀνήκει εἰς τὸ Σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν Σοφία Του. Ἡ ἐνδόμυχος ροπὴ πρὸς τὰ ἄνω θὰ ἴκανοποιηθῇ ἐν τέλει κατὰ τὸ δυνατόν, τῆς ἀδυνάτου μετουσιώσεως εἰς θεότητα ὑποκαθισταμένης ὑπὸ τῆς δυνατῆς θεώσεως κατ' ἐνέργειαν.

Κατὰ τὸν προαιώνιον σχεδιασμὸν τῆς θείας Προνοίας ἡ θεραπεία τῆς ἀσθενείας τῆς φύσεως δὲν θὰ ἀποκαταστήσῃ μόνον αὐτὴν εἰς τὸ κανονικὸν καὶ οἰκεῖον ἀρχαῖον κάλλος τῆς ἀπτώτου δημιουργίας, ἀλλὰ θὰ τὴν ἀνυψώσῃ πρὸς τὸ ὑπὲρ φύσιν, ὅπως ἡ πτῶσις τὴν ὑπεβίβασε εἰς τὸ ὑπὸ φύσιν, ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων συμβαινούσῶν ἀνευ μετουσιώσεως. Πρόκειται διὰ τρεῖς τόνους, τρεῖς τρόπους ὑπάρξεως καὶ θεμελιώδεις καταστάσεις τῆς Φύσεως: φύσις ὑπὸ κανονικὴν κατάστασιν ἀπτώτου κάλλους, ὄντων ἀπόνου τελειότητος, ἀνεμποδίστου ἐνεργείας καὶ ἀπαθοῦς φθιρᾶς· φύσις ἀσθενοῦσα, μεταπτωτικοῦ καὶ προκριτικοῦ μόχθου, κατατριβομένης δράσεως καὶ δυσπαθοῦς διαφθιρᾶς· φύσις ἐκθεωθεῖσα, μετακριτικῆς ἀφθαρσίας καὶ κοινωνίας θεότητος κατ' ἐνέργειαν δι' υἱοθεσίας. Ἡ οὖσία τῆς φύσεως ὡς δημιουργήματος, καὶ τὰ οὖσιώδη της γνωρίσματα αὐτῆς (τὸ αἰτιατόν, τὸ σύνθετον, τὸ πολλαπλοῦν καὶ ποικίλον, τὸ ἔγχρονον, τὸ περιλαμβάνειν διάστημα, κίνησίν, μεταβολήν, τὸ μετὰ αἰσθητοῦ) διαφυλάσσονται ἀλώβητα εἰς τὶς τρεῖς αὐτὲς καταστάσεις ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ ἔγχρονον (καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενα) παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ αἰώνιον, ἐξαιρετικῶς μὲν ὑπὸ τὴν δευτέραν κατάστασιν κατὰ μόνην τὴν νοερότητα τῆς ψυχῆς παραδιδομένης εἰς νοητὴν ἔκστασιν ἢ κατὰ τὸν ἴερουργούμενον συμβολισμὸν τῶν μυστηρίων κυρίως, ἢ ἔστω κατὰ τὶς μακαριστὲς ἐπιτεύξεις θείας τελειότητος ἐν φύσει, ὑπὸ δὲ τὴν τρίτη κατάστασιν μονίμως καὶ ὀλοσχερῶς διὰ τὴν συνολικῶς

ἐκθεουμένην φύσιν.

Κατὰ πρῶτον ἡ ὕφεσις τῆς φύσεως δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ τῆς φυσικῆς τελειότητος, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια διὰ τῆς ἐπιδείξεως καταπληκτικοῦ τινος παραδείγματος. Ἐὰν ἡ τελικὴ καὶ μόνον αἰτιότης τοῦ ὄπωσδήποτε φυσικοῦ κατορθώματος ἥρκει διὰ τὴ γενικὴ ἀναγωγὴ τῶν ὅντων εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ εἶναι των, δὲν θὰ ἔχοιται ἄζετο ὑπέρβασις τοῦ πλαισίου μιᾶς καθαρῶς φυσικῆς θρησκείας καὶ ἴδεοιογίας. Ἀλλὰ ὁ ἔρως τοῦ τελείου κάλλους δὲν ἀνακουφίζει ψυχὴν βεβαρυμένην ἀπὸ ἀδυναμίαν καὶ δυσφοροῦσαν. Ἀπαιτεῖται δραστικωτέρα θεραπεία τῆς νόσου ἀπὸ τὴν ἐπίκλησιν τῆς τελικῆς αἰτιότητος τοῦ φυσικοῦ τελείου, ἀφ' ἣς στιγμῆς ὁ ἀνθρωπος βιώνει τὸν κόσμον ὡς Λαβύρινθον καὶ ὡς φόρτον ἀβεβαιότητος τὴν ζωήν. Ἀκόμη καὶ τὴν φυσικὴν τελειότητα βλέπει τότε ὡς εἰδικῶς θαυματουργηθὲν ὑπερφυσικὸν συμβάν.

Δεύτερον ἡ θεραπεία τῆς ἀσθενείας δὲν ἐπιτυγχάνεται ἐπίσης διὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως οὗτε ἡ ἀμαρτία αἴρεται δι’ ἐντολῶν. Μὲ τὴ δημιουργία τῆς φύσεως ἐτέθη καὶ ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ τοῦ ὄποίου κεφάλαιον εἶναι ἡ τήρησις τοῦ ὅντος ἐντὸς τῶν ὅριων τῆς οὐσίας του καὶ ὁ χωρισμὸς Δημιουργοῦ καὶ Δημιουργῆματος, αἵτιον καὶ αἵτιατοῦ, Θεοῦ καὶ φύσεως, Κυριότητος καὶ Δουλείας. Τὸ ἀρχέγονον ἄθεσμον εἶναι ἡ παράβασις αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ Νόμου, ἡ διάθεσις ὑπερβάσεως τῶν ὅριων τῆς φύσεως καὶ ἡ ἐπιθυμία ἀρσεως τοῦ χωρισμοῦ. Διὰ τοῦ Νόμου εἰσήχθη ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν Κόσμον καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας προετοιμάσθη ἡ ὑπέρβασις τοῦ Νόμου. Ἀλλὰ οὐδεμίᾳ Ἐντολὴ ἰσχύει γιὰ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης παρακοῆς, τῆς φρικωδεστάτης ἀσεβείας τοῦ νὰ ἐπιθυμήσῃ τὸ δημιούργημα τὴν δόξαν τοῦ Δημιουργοῦ. Ὁ Νόμος καὶ ἡ τήρησίς του δὲν ἐβοήθησε τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἀναστηλώσουν τὴν φύσιν καὶ νὰ σώσουν ἑαυτούς.

Τρίτον τέλος ἡ ἐπανόρθωσις τῆς πεπτωκυΐας φύσεως δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ δι’ ἀπλοῦ ἐπὶ τούτῳ βουλήματος τοῦ Θεοῦ οὗτε θὰ ἐβούλετο ὁ Θεὸς τοιοῦτον βούλημα, ἐὰν ἦτο δυνατόν. Ἡ βούλησις τῆς Θεότητος συμπίπτει πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς οὐσίας της, ἀναγκαιότητα βεβαίως ὑπερφυσικήν, οὐσίαν ὑπερούσιον καὶ βούλησιν ἀσφαλῶς ὑπερατομικήν. Ἡ Ὀρθοδοξία, ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνισμός, εἶναι οὐσιοκρατικὴ καὶ ὅχι βουλησιαρχικὴ. Ὁ Θεὸς δὲν βούλεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο χωριστά, ἀλλὰ σύμπασαν τὴν ἀνέλιξιν τῶν ὅντικῶν, κοσμικῶν διαπλοκῶν ποὺ περιλαμβάνονται δυναμικῶς καὶ σπερματικῶς εἰς τὸν προαιώνιον Λόγον. Οὕτε βούλεται τὴ δημιουργίαν τοῦ Κόσμου αὐτὴν καθ’ ἑαυτήν, ἀλλὰ ὀλικῶς τὸ ἄπαν ἀναγκαῖον σχέδιον

δημιουργίας, παρακοῆς, πτώσεως, ἀμαρτίας, ἐνσαρκώσεως, κρίσεως, σωτηρίας, θεώσεως, δπως συνελήφθη κατὰ τὴν σοφίαν Του καὶ ἔξετελέσθη κατὰ τὴν δύναμίν Του.

Ἐὰν ἡ θεραπεία τῆς νοσούσης Φύσεως ἡδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ κατ’ αὐτοὺς τοὺς τρεῖς τρόπους, τὸ μυστήριον τῆς Ἐνσαρκώσεως θὰ ἦτο περιττόν, καὶ ὁ Θεάνθρωπος ἐν ἀκόμη ὀλέθροιν φάσμα καὶ στοιχεῖον τοῦ Λαβυρίνθου.

Τὸ δημιουργημα, εὐθὺς ὡς ἔλαβε ὑπαρξί, σπεύδει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν Δημιουργόν· δὲν στέργει τὸν χωρισμόν. Ὁ χωρισμὸς ὅμως εἶναι πραγματικὸς καὶ ἀπόλυτος εἰς τὸ ἐπίπεδο τῶν οὐσιῶν· ἀλλως δὲν θὰ ὑπῆρχε δημιουργία ἐκτὸς τῆς Θεότητος, ἀλλὰ διαφοροποίησις ἐντὸς αὐτῆς. Τὸ δημιουργημα ἐν τούτοις, ἀν καὶ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν οὐσίαν τῆς Θεότητος, ἀντιλαμβάνεται τὴν χωριστὴν ἀπὸ ἐκείνην ὑπαρξίν του ὡς ἀπομάκρυνσιν ἐξ αὐτῆς· εἶναι ὡς νὰ αὐθαδιάζῃ καὶ νὰ ζητῇ δι’ ἑαυτὸ οὐσιώδη υἱότητα Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχικὴ Ἀπάτη, γενεσιούργος τῆς καθολικῆς καὶ μονίμου κατόπιν Ἀτης, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἀποπροσανατολίζεται καὶ διαστρέφεται ἡ Φύσις, σκοτίζεται ἡ ψυχή, καὶ ὁ ἀγλαΐσμὸς τοῦ κόσμου μετατρέπεται εἰς λαβυρινθώδη πλάνη. Τὸ δημιουργημα, ἐπειγόμενον νὰ γεφυρώσῃ τὸν χωρισμό, ἀπομακρύνεται περισσότερον, ἐκπίπτον οὕτω καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς κανονικῆς φυσικῆς περιωπῆς του.

Ἄλλ’ ἡ ἀτάσθαλος κίνησις τοῦ αἴτιατοῦ πρὸς τὸ αἴτιον δὲν στερεῖται πραγματικῆς βάσεως. Ἡ αἴτια διαμένει πάντοτε ἐγγεγραμμένη εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, δπως ἀντιθέτως καὶ τοῦτο προδιαγράφεται εἰς ἐκείνην. Τὸ δημιουργικὸν αἴτιον εἶναι καὶ σωστικὸν τοῦ αἴτιατοῦ, συνεκτικὸν τῆς ὑπάρξεώς του καὶ συντηρητικὸν τῆς διαρκείας καὶ τῆς ταυτότητός της, προνοητικὸν τῶν λειτουργιῶν του: τὸ αἴτιον διὰ τῶν ἐνεργειῶν του ἐκτείνεται πρὸς τὸ αἴτιατὸν καὶ δὲν ἀποστατεῖ αὐτοῦ. Ἡ δημιουργικὴ αὐτὴ ἐκτασις τοῦ αἴτιου πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, συστατικὴ τοῦ ἀποτελέσματος, σφραγίζει τοῦτο διὰ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐνεργείας της. Εἰς τὴν ρίζα κάθε ὄντος εύρισκεται, ὡς ἐναδικὴ συναίρεσις τῆς ὅλης περιουσίας τοῦ εἶναι του, ἡ ἀκτιστος ἐνέργεια τῆς Θεότητος, ποὺ τὸ ἐδημιουργησε καὶ τὸ συνέχει. Ἡ Φύσις ἀνακαλύπτει εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ὑπάρξεώς της τὴν εἰκόνα καὶ ἐνέργειαν τῆς Θεότητος. Ἀναγνωρίζει τὴν ὑπερτάτην ἴσχυν εἰς τὶς διαδικασίες της τοῦ Τριαδικοῦ Νόμου τῆς Θεότητος. Συλλαμβάνει ἑαυτὴν ὡς εἰκόνα ἐν ἔξαναπλώσει τῶν σπερματικῶν προκαθορισμῶν τοῦ Λόγου καὶ τῶν ἰδεατῶν ἀρχετύπων τῆς Σοφίας, τοῦ Λόγου καὶ τῆς Σοφίας, ποὺ ὡς Υἱὸς καὶ Δύναμις καὶ Φανέρωσις τῆς κρυφίου πατρικῆς Θεότη-

τος, ἀποτελεῖ τὴν οὐσιώδη ἔκτασι τῆς Θεότητος, τὸ πρότυπον τῆς ἐνεργειακῆς ἔκτάσεως τῆς Δημιουργίας. Τί θαυμαστὸν λοιπόν, ἂν δὲν τῆς ἀρκεῖ ἡ οἰκεία τελειότης τῆς οὐσίας τῆς καὶ ὡδίνει ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν ἐκθέωσίν της;

Ἄλλὰ διὰ νὰ πληρωθῇ ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐνθέσμως τὸ ὑστέρημα τῆς φύσεως πρέπεινὰ κενωθῆ τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος. Η θεραπεία τῆς ἀσθενείας τῆς φύσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξικνεῖται μόνον μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προπτωτικῶν συνθηκῶν, ἀνευ ἴασεως τῆς αἰτίας τῆς πτώσεως· διότι ἀλλως θὰ ἐπαναλαμβάνετο διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἡ πτῶσις εὐθὺς μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως. Πρέπει βασικῶς νὰ ίκανοποιηθῇ ἡ ἐνστικτώδης ἔφεσις τοῦ δημιουργήματος δι’ ἐνωσιν μὲ τὸν Δημιουργόν του. Μαζὶ μὲ τὴν ἀμαρτία πρέπει νὰ ἀρθῇ καὶ ὁ Νόμος: ἡ ἀρχέγονος ὕβρις ὀφείλει νὰ δικαιωθῇ.

Ἡ φύσις, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς θείας θεμελιώσεώς της, ἐπεχείρησε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεό, καὶ ἀποτυχοῦσα ὑπεβιβάσθη, ἀπωλέσασα καὶ τὴν βεβαιότητα τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς δημιουργίας καθὼς καὶ τῆς πρὸς τὴν Θεότητα δουλείας της. Τὴν ὑπὲρ φύσιν ἐνωσιν μόνον ὁ Θεός δύναται νὰ πραγματώσῃ. Καὶ πρὸς τοῦτο φυσιοῦται, ὅχι μόνον κατὰ τὶς ἐνέργειές του, ἀλλὰ κατ’ αὐτὴν τὴν οὐσίαν του, διὰ τῆς ὑποστάσεως τοῦ δημιουργικοῦ Λόγου, τῆς δηλούσης τὴν ἰσχὺ τῆς Θεότητος. Οὕτω ὁ Λόγος προβαίνει εἰς τὴν τρίτην καὶ ἐσχάτην ἔκτασιν καὶ φανέρωσιν τῆς Θεότητος, μετὰ την προαιώνιον γέννησιν καὶ τὴν δημιουργίαν, ἀρμοδίως οἰκονομῶν καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν.

Ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ πεπτωκότος καὶ ἡ ίκανοποίησις τῆς βαθυτάτης ἐφέσεώς του δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ διὰ τῆς προβολῆς παραδειγματικῆς τελειότητος, φυσικῆς ἢ θείας, οὔτε διὰ νόμου ἐντολῶν οὔτε διὰ θείου βουλήματος. Δὲν τελεῖται δηλαδὴ ἐξ ἀποστάσεως, τοῦ χωρισμοῦ φύσεως καὶ Θεοῦ παραμένοντος ἀσυνάπτου. Δὲν ἐπιτυγχάνεται οὔτε δι’ αὐτῆς τῆς παρουσίας τῆς Θεότητος εἰς τὸ φυσικὸν ὄν, νοούμενης ὡς ἐναδικῆς ἀκτίστου ἐνεργείας συστατικῆς τῆς ὑπάρξεώς του. Ἡ Δημιουργία εἶναι ἡ προτύπωσις τῆς Σαρκώσεως, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. Χρειάζεται οὐσιώδης παρουσία τῆς Θεότητος ἐν Κόσμῳ, συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ ὀντολογικὴ (καὶ ὅχι σχετικὴ) μέχρι τῆς ἐσχάτης φυσικῆς ἀδυναμίας, δουλεία τῆς Κυριότητος καὶ ταπείνωσις τῆς Δόξης. Κατὰ τὴν δημιουργίαν θεία ἐνέργεια συνιστᾶ τὸ φυσικὸν ὄν· εἰς τὴν Ἐνσάρκωσιν Θεὸς συνιστᾶ φυσικὸν ὄν ἐν ἐσχάτῃ ἀσθενείᾳ: ὃν μερικὸν καὶ ἀνθρώπινον καὶ πάσχον. Ἡ θυσία τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ πάθος τῆς φύσεως· τὴν πτῶσιν τῆς φύσεως πάσχει ὁ Θε-

ός, τὴν δόδύνην καὶ μόχθον καὶ τὸν Λαβύρινθον καὶ τὸν Θάνατον ἐκ τοῦ Μινωταύρου. Ὁ Σταυρικός θάνατος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐμπαθής διαφθορὰ τῆς φύσεως. Ἡ κοσμικὴ θυσία δὲν εἶναι πλέον ἡ προσφορὰ τοῦ ἀτελοῦς εἰς τὸν βωμόν πρός χάριν τοῦ τελείου, ἀλλὰ ἡ θυσία τοῦ τελείου ὑπὲρ τοῦ ἀτελοῦς. Ὁ Θεός προσφέρεται ὡς ἀποδιοπομπαῖος τρόπον τινὰ τράγος πρὸς ἀποκαθαριμὸν τῆς φυσικῆς διαφθορᾶς. Κατὰ βάθος ὁ ἔξιλασμὸς τῆς ὑπεροτάτης θυσίας εἶναι τοῦ Θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν διὰ τὴν δημιουργίαν: διότι ἡ δημιουργία συντελεῖται διὰ θείων ἐνεργειῶν συστατικῶν τοῦ φυσικοῦ ὄντος, τὸ δποῖον, ἀνευρίσκον εἰς τὸν πυρήνα του τὴν θεότητα, σπεύδει ἀθέσμως νὰ ταυτισθῇ πρὸς αὐτήν, παραβαίνει τὸν νόμον τοῦ χωρισμοῦ, πίπτει καὶ διαφθείρεται. Αἴτιος πάντων ὁ Θεός, δηλαδὴ καὶ τῆς πτώσεως καὶ τοῦ Νόμου καὶ τῆς Ἀμαρτίας, καθὼς καὶ τῆς ἀρσεως Νόμου καὶ τῆς Ἀμαρτίας. Δι’ αὐτὸν καὶ σαρκοῦται ἡ δημιουργικὴ εἰδικῶς ὑπόστασις τῆς Θεότητος, ὁ Θεὸς Λόγος, ἀποτίων εὐθύνας ἑαυτῷ διὰ τὴν συνεχῆ ἔκτασιν καὶ φανέρωσιν τῆς Θεότητος ποὺ ἐνεργεῖ δι’ Υἱότητος καὶ Δημιουργίας, μὲ τὴν τελικήν, ἀκραν φανερωτικὴν (φανητικὴν τῷ ὄντι) πρᾶξιν τῆς Ἐνσαρκώσεως, τὴν διατράνωσιν τῆς θείας ρίζης παντὸς φυσικοῦ. Ὁ Δημιουργὸς διαπράττει ἔτσι δι’ ἴδιος τὴν παράβασιν τοῦ δημιουργήματος: ἀκυροῖ τὸν θεῖον Νόμον τοῦ χωρισμοῦ, καὶ λυτρωτικὰ ἐνώνει τὴν Δουλείαν τοῦ Αἵτιατοῦ πρὸς τὴν Κυριότητα τοῦ Αἵτιου. Τιμωρεῖται διὰ τὴν παράβασιν μὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ δμοίως παρακούσατος δημιουργήματος. Τὴν ἀκούσιον θυσίαν τούτου ἀγλαΐζει διὰ τῆς ἴδιας του ἐνδόξου θυσίας.

Ο σταυρωθεὶς Θεὸς πάσχει τὴν διαφθορὰν τῆς φύσεως· τὴν ἐλαττωματικότητα τῆς Ἀδυναμίας ὑφίσταται ἡ περιουσία τῆς Δυνάμεως:

“Εἰ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως”.

Εἰς τὴν ἐσχάτην ταπείνωσιν τῆς ἀσθενείας ἀνακαλύπτεται ἡ Θεότης, ὁ τύπος τῆς θείας ἐνεργείας τῆς εὑρισκομένης εἰς τὴν ρίζαν παντὸς ὄντος καὶ ἡ ἐμπράκτως ἡγγυημένη ὑπόσχεσις τελεστικωτέρας θεώσεως. Εἰς τὴν ἀσθένειαν ἔχορηγήθη παντελῆς ἐπικουρία. Ἡ ἀδυναμία στερεῖται πλέον τῆς προφασίζομένης δικαιολογήσεως τῆς ἀδυναμίας διὰ τὴν ἀτέλειαν καὶ ὑφεσίν της. Αντὶ τοῦ Λαβύρινθου κατέχει ὅδὸν ζωῆς καὶ ἀληθείας. Ἡ πλάνη πλέον καὶ ἡ ἀποτυχία εἶναι ἀδικαιολόγητος, καὶ συνεπιφέρει αἰώνιον καταδίκην ἀποξενώσεως ἀπὸ τὴν Θεότητα. Τὸ κατόρθωμα ἀντιθέτως ὁδηγεῖ εἰς τὴν μακαριότητα τῆς Υἱοθεσίας.

Κατὰ τὸ προαιώνιον Σχέδιον σωτηρίας τῆς Κτίσεως ὁ Θεὸς

είσέρχεται ύποστατικῶς εἰς τὴν Φύσιν, φυσιούμενος ὡς μερικὸν ὃν τοῦ Κόσμου τούτου. Ὁ Λόγος φυσιοῦται ὡς ἀνθρωπός. Ἡ ύποστατικὴ φυσικὴ φανέρωσις τῆς Θεότητος ἐν τῷ Κόσμῳ γίνεται διὰ τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις συνοψίζει τὸν μακρόκοσμον, ἴσταμένη ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ: μεταξὺ τῶν χωριστῶν ἀγγελικῶν νόῶν καὶ τῆς ἀψύχου δημιουργίας, ὁ ἀνθρωπός ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς Κτίσεως, συνθέτων τὴν ἀναφῆ νοερότητα τῶν ἀνω μετὰ τῆς αἰσθητῆς ὑλότητος τῶν κάτω. Διὰ τῆς ἐκ νοερᾶς ψυχῆς καὶ ὑλικοῦ σώματος, ἐκ πνεύματος καὶ χοῦ συγκράσεώς του ἐπιδεικνύει ἐν μικροκόσμῳ τὸν διὰ πάντων διήκοντα κοσμικὸν τόνον καὶ δεσμόν, τὸν τὰ πάντα ἀνελίσσοντα καὶ συνέχοντα. Ὁ ἀνθρωπός δὲν εἶναι τὸ ἀνώτερον· εἶναι ὅμως τὸ ποικιλώτερον καὶ πληρέστερον φυσικὸν ὃν: οὐδὲν κοσμικὸν στοιχεῖον ἔλλείπει ἐκ τῆς συστάσεώς του. Εἶναι ὁ φυσικὸς ἀντιρρόσωπος τῆς Φύσεως. Εἶναι ἡ κατάλληλος φυσίωσις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός καταβὰς ἐν τῷ Κόσμῳ ύποστατικῶς ἐσαρκώθη καὶ ἐνηνθρωπίσθη.

Διὰ νὰ συντέλεσθῇ τὸ σχέδιον τῆς Θείας Προνοίας πρέπει ὁ δημιουργικὸς Λόγος νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀσθένειαν, τὴν διαφθορὰν καὶ τὸ πάθος τοῦ πεπτωκότος κτίσματος, ἐκτὸς βεβαίως τῆς ἀμαρτίας, ἐκτὸς δηλαδὴ τῆς ἐσφαλμένης κρίσεως καὶ τῆς πεπλανημένης βουλήσεως. Ἄρα, πρῶτον ὁ σαρκωθεὶς Θεός πρέπει νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν προαιώνιον Λόγον. Ἔξ ἄλλου, δεύτερον, γενόμενος ὁ Δημιουργὸς δημιούργημα δὲν πρέπει νὰ παύσῃ ὥν Θεός· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ ἴσχυε νὰ διορθώσῃ τὴν πτῶσιν καὶ νὰ ἀνεγείρῃ εἰς λύτρωσιν τὴν Φύσιν. Ὡστε ἡ ταυτότης Θεοῦ Λόγου καὶ Θεανθρώπου δέον δπως τηρεῖ ἀσύγχυτον τὴν διαφορὰν θεότητος καὶ κτίσματος εἰς τὸν Θεάνθρωπον. Ἄλλωστε δὲν θὰ ἥδυνατο νὰ τραπῇ εἰς τι ἄλλο καθ' οίονδήποτε τρόπον ἡ ὑπερουσιότης τοῦ Θεοῦ· τὸ γίγνεσθαι εἶναι οἰκεῖον τῆς κοσμικῆς φύσεως, τὸ δὲ ὑπὲρ φύσιν παραμένει πάντῃ ἄτρεπτον. Τοιαῦται αἱ ἀποκαλύψεις τῆς πίστεως.

‘Ο Λόγος σὰρξ ἐγένετο. Ὁ Δημιουργὸς ἐγένετο δημιούργημα. Πῶς νὰ συλλάβωμεν διὰ λόγου τὸ ἀσύλληπτον πιστευόμενον, εἰ μὴ κατ’ ἀναλογίαν; Ἀκτιστος δημιουργικὴ ἐνέργεια ύποστασιοποιεῖ τὸ φυσικὸν ὃν, καὶ ὡς ύποστατικὴ ἐνάς συνέχει τὴν ὑφισταμένην ὄντότητά του. Μεταξὺ μετεχομένης ἐνάδος καὶ ὄντος δὲν χρειάζεται προσθήκη τρίτου τινὸς ὡς συνδετικοῦ: Ἡ θεία ἐνάς ἀκριβῶς ἐνώνει τὸ ὃν. Παρομοίως ὁ δημιουργικὸς Λόγος δὲν ἐνώνεται κυρίως πρὸς

βα

ἄλλως πως ὑφιστάμενον ὑποσταθὲν καὶ φυσικὸν ὅν, ἀλλὰ δημιουργεῖ, συνέχει καὶ ἐνοποιεῖ αὐτό, ὃν αὐτὸς εἰς τὸν ὑπαρκτικὸν του πυρῆνα. Ἡ σύνθεσις ἐνάδος πρὸς ὃν δὲν εἶναι ὡς ἡ σύνθεσις ὄντος πρὸς ὅν: εἶναι ὑπερούσιος, ὑπὲρ πᾶσαν σύγκρασιν καὶ σύμφυσιν. Ἡ σύνθεσις καὶ οἰκείωσις αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἐνός, τοῦ δημιουργοῦ Λόγου, πρὸς τὸ κτισθὲν σῶμα μετὰ νοερᾶς ψυχῆς ὑπερβαίνει καὶ αὐτὴν τὴν ὑπερούσιον συνίδρυσιν. Ὁ Θεὸς Λόγος κατὰ τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητός του ἀποτελεῖ ὡς Αὐτὸν τὸ ὑποστατικὸν θεμέλιον τοῦ δημιουργούμενου φυσικοῦ ὄντος δι’ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως του καὶ ὅχι ἀπλῶς διὰ τῆς ἐνεργείας του. Σύγκρασις καὶ σύμφυσις εἶναι ἀσθενεῖς ὅροι διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀπόλυτον μοναδικότητα τοῦ γεγονότος. Σύγχυσις ἔξι ἄλλου εἶναι δυνατὴ μεταξὺ ὄντων, ὅχι μεταξὺ τοῦ ὑπερούσιου Ἐνός, τῆς ἑναδικῆς Αὐτοαγαθότητος, καὶ τοῦ ὄντος, τῆς μετεχούσης ὑπάρξεως. Τὸ πλασθὲν κατ’ οἰκονομίαν φυσικὸν ὃν πρὸς φυσικὴν ὑπαρξίν τοῦ Δημιουργοῦ, ἀν καὶ πλήρως φυσικόν, εἶναι ὡς ἴδιον τοῦ Θεοῦ, πλήρες θείας δόξης, διαπερώμενον ὀλοσχερῶς ὑπὸ τῆς ἀρρήτου ἐνώσεως πρὸς τὸν Θεόν, τὸν δώσαντα τὴν ὑπόστασιν | εἰς αὐτό, κατὰ τὰ ἰχνηλατηθέντα ὑπὸ τῆς αὐγοστεφοῦς Μεταμορφώσεως. Ἀλλὰ ἐκουσίως δὲ Λόγος στερεῖ τοῦτο τῆς οἰκείας δόξης του, ὥστε νὰ διαβῇ διὰ τοῦ πελάγους τῆς φυσικῆς ἀσθενείας. Ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ εἶναι ταυτοχρόνως ὑπὲρ φύσιν οἰκείως δεδοξασμένη, βρύουσα φυσικαῖς τελειότησιν κατὰ φύσιν, καὶ ὑπομένουσα ἀνελάτωτον τὸν ὀρυμαγδὸν τῶν παθῶν (ἐκτὸς ἀμαρτίας) εἰς τὴν πτῶσιν τῆς φύσεως — τὸ τελευταῖον κατὰ τὴν ἄκραν ἐκούσιον, πραγματικὴν ταπείνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἀνευ ἐκουσίου ἐγκαταλείψεως τοῦ ἴδιου ἐμψυχωμένου σώματος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου (χωρὶς ὅμως δοντολογικὴν ποχώρησι), τοῦτο δὲν θὰ ἔπασχεν, ὅχι ὡς φύσει ἀπαθές, ἀλλὰ ὡς ἐνωθὲν καὶ οἰκειωθὲν πρὸς τὸν ἀτρεπτὸν Λόγον, ὅπως κατὰ χάριν ὑπὲρ φύσιν ἀπαθές θὰ εἶναι τὸ ἀναστὰν σῶμα τῶν ἀγίων μετὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν. Ἡδη οἱ ἐγκοσμίως τετελειωμένοι, οἱ πνευματοφόροι καὶ θεοφόροι ἐπιδεικνύουν φύσιν ἵσχυρὸν ποικιλοτρόπως διατρανοῦσαν τὴν ὑπὲρ φύσιν ἐνέργειαν. Ἐξ ἄλλου, ἐὰν τὸ θεανδρικὸν πάθος ἔβαινε ἀκαλύτως κατὰ τὴν νομοτέλειαν τοῦ φυσικοῦ ὄντος, τοῦ κτίσματος ἐνεργοῦντος τὰ ἴδια, τότε ἡ ἀσθένεια καὶ τὸ πάθος τῆς φύσεως θὰ περιελάμβανε ἀναγκαίως τὴν ἀμαρτίαν, οἰκεῖον γνώρισμα τῆς ὑφειμένης μεταπτωτικῆς κοσμικῆς καταστάσεως. Ἀλλὰ ἡ κτιστὴ φύσις ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν θεανδρικὴν ὑπόστασιν τελειοῦται καὶ ἐκθεοῦται λόγῳ τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἐνώσεως της πρὸς τὴν ἄκτιστον δημιουργικὴν ὑπερούσιότητα, καὶ δὲν δῷ τὸ

Τοῦ

οἰκεῖον αὐτῆς ἔργον ἐν πτώσει ὡς ἐὰν ὑφίστατο καθ' ἑαυτὴν συνδεομένη σχετικῶς, ἀναφορικῶς καὶ παραθετικῶς μόνον πρὸς τὴν θεότητα. Ὁ Θεὸς Λόγος συνεπῶς ἐπιτρέπει τὸ πάθος τῆς ἰδίας κτιστῆς του φύσεως, οἷονεὶ ἀπομακρυνόμενος αὐτῆς (βουλητικῶς καὶ οὐχὶ βεβαίως ὄντολογικῶς), ἐπισχὼν τρόπον τινὰ τις ἐκθεωτικὲς ἐνέργειες τῆς θεότητος του ἐπ’ αὐτήν. Τοῦτο τὸ γεγονός ἐκφράζει ἀκριβῶς ἢ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κραυγὴ ὁδύνης ἐξ ἐγκαταλείψεως. Άλλὰ οὐδεμίᾳ ἐκουσίᾳ ἐγκατάλειψις δύναται νὰ διακόψῃ τὴν πραγματικὴν ἐνωσιν ἀκτίστου καὶ κτιστοῦ εἰς τὸν Θεάνθρωπον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὑπομένει μὲν ὁ φυσιωθεὶς Λόγος ψυχῇ τε καὶ σώματι τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μερικοῦ φυσικοῦ ὄντος, καὶ τὴν διαφθορὰν καὶ τὸ πάθος τῆς ἀσθενείας τῆς φύσεως, χωρὶς ὅμως ἀμαρτίας, ἢ ὅποια ἐν τούτοις εἶναι μέρος τῆς μεταπτωτικῆς καταστάσεως. Ἡ ἀμαρτία, ὡς ἡμαρτημένη κρίσις, ὡς βούλησις πεπλανημένη τοῦ δοκοῦντος μέν πως ἀγαθοῦ, ὄντος δὲ κακοῦ, καὶ ὡς διάπραξις τοῦ χείρονος, τὸ ἀμάρτημα ὡς σφάλμα διακεκριμένον τοῦ μόχθου ἐν ἀδυναμίᾳ τῆς φυσικῆς ὑπάρξεως καὶ κατὰ τὸ κατόρθωμά της ἀκόμη (ἄν καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἐκείνου, τῆς Πτώσεως, ἐκπορευόμενον), θὰ διέσπα τὴν ὄντολογικὴν σύνδεσιν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· ἢ ἐγκατάλειψις τοῦ ἴδιου κτιστοῦ ὄντος ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν θὰ ἦτο σκόπιμος, οἰκονομική, συγκαταβατική καὶ βουλητική ἀπόκρυψις (μέχρι τινὸς καὶ προσωρινῶς) τῆς Θεότητος, ἀλλὰ ὄντολογικὴ διάλυσις καὶ χωρισμός, μὲ ἐπαναφορὰ ἐκάστου εἰς τὰ ἴδια καὶ οἰκεῖα.

Ο ὑπερούσιος δημιουργικὸς Θεὸς Λόγος οὐσιώνεται διττῶς. Πρῶτον καθολικῶς καὶ διὰ τῶν ἀκτίστων ἐνέργειῶν του, δημιουργῶν, συνέχων, προνοιῶν, συντηρῶν, τὸν σύμπαντα Κόσμον, ἐκδιπλώνων δηλαδὴ διὰ τῆς Δυνάμεως του τὰ ἔργα τῆς Σοφίας του, τὰ ἀρχετυπικῶς κείμενα κατ’ ἀκραν συναίρεσιν ἐν ἑαυτῷ. Αὐτὴ εἶναι ἡ διλικὴ πρώτη φυσικὴ φανέρωσις τοῦ Λόγου. Δεύτερον ὅμως οὐσιώνεται ὁ Λόγος ὑποστατικῶς εἰς μερικὸν φυσικὸν ὃν κατὰ τὴν συγκεκριμένην φυσικὴν φανέρωσιν τοῦ πληρώματος τῆς ὑπερούσιότητος. Θεάνθρωπος εἶναι ἀκριβῶς ἢ πλήρης φυσικὴ ὑποστατικὴ φανέρωσις τῆς θεότητος τοῦ Λόγου, ἢ ὑποστατικὴ ἀνελάττωτος οὐσίωσις τῆς ὑπερούσιου ἐνάδος του εἰς μερικὸν φυσικὸν ὃν (ἀνθρωπον). Ιδοὺ ἡ δέουσα δογματικὴ ἐκφρασις τῆς ἀποκαλύψεως τῆς πίστεως.

Άλλὰ ὁ λογικὸς νοῦς ἐπιζητεῖ διαρθρωτικωτέραν ἀνέλιξιν τῆς συναιρέσεως τῆς πίστεως διὰ κοινοτέρων ἐννοιῶν. Τὸ φυσικὸν ὃν τοῦ Λόγου μετέχει ὅχι ἀπλῶς εἰς τὴν ὑποστασιοποιὸν ἀκτιστον ἐνέργειαν τοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλὰ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς (ὑπερούσι-

ου) ούσιας του. Εἰς τὴν περίπτωσιν παντὸς ἄλλου κτίσματος ἢ ὑποστασιοποιὸς ἐνὰς ὡς δημιουργικὴ θεία ἐνέργεια ταυτίζεται κατ' ἀριθμὸν πρὸς τὴν ὑποστασιοποιουμένην ἐνάδα, ἥτοι πρὸς τὴν ὑπαρξίν τοῦ δημιουργούμενου ὅντος, ἐνῷ βεβαίως διακρίνεται αὐτῆς κατὰ τὸν λόγον τοῦ εἶναι ὡς προσεχῆς αἴτια πρὸς ἀποτέλεσμα, ὡς ἐνέργεια πρὸς ὅν, ὡς ἀκτιστος πρὸς κτιστήν. Κατ' ἀνάλογον τρόπον ἡ ἐνέργεια τοῦ τέμνειν συμπίπτει πρὸς τὴν πάθησιν τοῦ τέμνεσθαι, καὶ ἡ δραστικὴ τομὴ ὡς αἴτια πρὸς τὴν τομὴν ὡς ἀποτέλεσμα, καὶ τὸ ποιεῖν ἐν γένει πρὸς τὸ σύστοιχον πάσχειν· ἀλλ' ἡ ταυτότης τῶν εἶναι κατ' ἀριθμὸν, τῆς φύσεως ἐκατέρας διαφερούσης. Ἡ δημιουργικὴ λοιπὸν ἐνέργεια ταυτίζεται κατ' ἀριθμὸν πρὸς τὴν ὑπαρξίν τοῦ δημιουργούμενου ὅντος, ἐνῷ διαφέρει κατὰ τὸν λόγον τοῦ εἶναι ἀπὸ ταύτης· ἡ θεία ἐνὰς ὡς ἀκτιστος εἶναι ἡ αὐτὴ ἀριθμῷ πρὸς τὴν κτιστήν ὁντικὴν ἐνάδα, τὴν στοιχειοῦσαν τὸ ἐν εἶναι, δηλαδὴ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὅντος, ἔτέρᾳ οὖσα δύμως αὐτῆς κατὰ τὸν λόγον τοῦ εἶναι. Εὔρισκεται ἐδῶ, προμορφούμενος εἰς τὴν Δημιουργίαν, διάποστος τῆς οἰκονομίας τῆς Ἐνσαρκώσεως: σύμπτωσις ἐν ἐνὶ πράγματι καὶ σύγχρονος διάκρισις τοῦ εἶναι θείων καὶ κοσμικῶν· ἡ ἄλλως, ὑποστατικὴ ταυτότης καὶ ἐν ταυτῷ διαφορὰ φύσεως καὶ οὐσιώδους χαρακτῆρος.

Ἐνέργεια εἶναι ἡ οἷονεὶ ἔκτασις (ἔκτενεια) τῆς ὑπάρξεως πρὸς τὰ ἔξω διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ὑπάρξεως. Ἡ Δημιουργία συνίσταται εἰς τοιαύτην ἔκτασιν τῆς θεότητος πρὸς τὸ μὴ ὅν, ἀποτελοῦσαν τὸ ὅν, διακρινόμενον τόσον τῆς ἀπολύτου ὑπάρξεως ὅσον καὶ τοῦ ἀπολύτου μηδενός. Ἡ δημιουργικὴ ἀκτιστος ἐνέργεια ὑφίσταται ὡς ἔκτασις τῆς ὑποστάσεως τῆς Θεότητος, τελοῦσα ἐν ἔξαρτήσει ἀπὸ αὐτῆς. Ἡ δημιουργικὴ ἔκείνη ἐνὰς ἀποτελεῖ προβολὴν τοῦ ὑποστατικοῦ δημιουργικοῦ. Ἐνός, συνιστῶσα τὴν φυσικὴν ὑπαρξίν τοῦ οὐσιούμενου ὅντος, δηλαδὴ τὴν ὁντικὴν συνηρημένην ἐνάδα τοῦ εἶναι του. Διὰ τῆς σειρᾶς αὐτῆς γε φυροῦται χωρὶς νὰ αἰρεται τὸ χάσμα μεταξὺ ἀκτίστου καὶ κτιστῆς οὐσίας. Οἱ κρίκοι τῆς ἀλύσεως ποὺ κρατεῖ συνημμένην τὴν δλότητα τοῦ εἶναι, ἀπολύτου καὶ ἔξηρτημένου, ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν διάφορον ἐφαρμογὴν συνδυασμῶν ὑπαρκτικῆς (κατ' ἀριθμὸν) καὶ οὐσιώδους (κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ εἶναι, γενικὸν καὶ μερικὸν) ταυτότητος. Ὑπὸ τὴν τελευταίαν αὐτὴν περιλαμβάνονται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ συνάφεια τοῦ συνηρημένου πρὸς τὸ ἀνειλιγμένον ἢ τοῦ ἐμμενοῦ πρὸς τὸ προβεβλημένον, ἥτοι ἡ σύμφυσις τῆς θεμελιώδους τριαδικῆς νομοτελείας τοῦ εἶναι (ἐναδικὴ ὑπαρξίες - ἀπειρογονιμότης - ὁντότης, οὐσία - δύναμις - ἐνέργεια, ὅν - ζωή - νοῦς), καὶ ἀφ' ἔτερου ἡ σχέσις τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον.

Τὰ μέλη πάσης τριάδος, συνισταμένης κατὰ τὴν ὄντολογικὴν ἐκείνην νομοτέλειαν, ὡς ὀλότητες συμπίπτουν κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὸ οὐσιῶδες γνώρισμά των, ἐνῷ ἀποτελοῦν διακεκριμένες ἀριθμητικῶς ὑποστάσεις· τὰ μέρη ὅμως τῶν μελῶν, ὅπως καὶ παντὸς ὅλου, ὡς μερικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ εἶναι (ὡς συγκεκριμένη, ἐπὶ παραδείγματος, ἐνέργεια μιᾶς οὐσίας ἢ ὡς ἐπὶ μέρους νοητικὴ σύλληψις καὶ ἐποπτεία ἐνὸς νοεροῦ ὄντος) ταυτίζονται μὲν πρὸς τὴν γενικὴν ὅμοου σιότητα τῆς Τριάδος (ὅπως καὶ ὁ λόγος τοῦ ὅλου ἐνυπάρχει εἰς τὸν λόγον παντὸς μέρους), διακρίνονται δὲ αὐτῆς κατὰ τὸν εἰδικὸν λόγον τοῦ εἶναι των: ἡ διαφορὰ αὐτὴ τῆς εἰδικῆς φύσεως συνεπάγεται καὶ ὑποστατικὴν διάκρισιν, τῆς ὑποστάσεως ὅμως τοῦ μέρους ἐνυφισταμένης εἰς τὴν τοῦ ὅλου.

Ἄκολούθως ἡ θεία ἐνάς, ὡς ἀκτιστος δημιουργικὴ ἐνέργεια, διακρίνεται μὲν κατὰ τὸ τόδε τι τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ, ταυτίζεται δὲ κατὰ τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως της πρὸς αὐτήν, οὕσα ἀκριβῶς ἀκτιστος ἐνέργεια ἀκτίστου ὑπερουσιότητος, καὶ ἐνὸς ἐξ Ἐνὸς προελθοῦσα, καὶ ἀληθῶς θεότης ἐκ Θεοῦ· ἐπὶ πλέον αὐτῇ διακρίνεται ἐκείνου καὶ κατὰ τὸν εἰδικὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως της ὡς ἐπὶ μέρους ἔκφανσις τῆς θεότητος: αἱ ἐνέργειαι ἐν συνόλῳ ἔξαναπλώνουν ὅμοουσίως τὸ συνηρημένον τῆς θείας ὑπάρξεως, προϊοῦσαι ἐκ τῆς οὐσίας ἀκριβῶς τῆς θεότητος. Ἐν συνεχείᾳ ἡ ὄντικὴ ἐνάς, τὸ ἐν τοῦ ὄντος, ταυτίζεται ἀντιθέτως, κατὰ τὰ προλεχθέντα, πράγματι πρὸς τὴν θείαν ἐνάδα, ἐνῷ διακρίνεται φύσει φιλίκιδος αὐτῆς. Τέλος τὸ δὲ πάλιν οὕτε διαφέρει κατὰ τὴν ὑποστατικὴν συγκεκριμενότητα (κατὰ τὸ τόδε τι) ἀπὸ τὴν ἐνάδα καὶ τὴν ὑπαρκτικὴν ἐνότητά του, ἀλλὰ καὶ συμπίπτει κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως του πρὸς αὐτήν, τὴν συνιστῶσαν ἀκριβῶς τὴν ἐνότητα, οὐσίωσιν καὶ ἐν ὅρῳ περιγραφὴν τῆς φύσεως καὶ τοῦ εἰδικοῦ εἶναι του. Ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ὄντος ἐντὸς τοῦ ἐνὸς-ὄντος, ἦτοι ἐντὸς τοῦ ὄντος ἢ ὄντος, δὲν εἶναι οὕτε ὑποστατικὴ οὕτε οὐσιώδης, γενικὴ ἢ εἰδικὴ· εἶναι κατὰ ψιλὴν ἐπίνοιαν καὶ ἐν τέλει ἔξαρταται ἐκ τῆς πραγματικῆς οὐσιώδους διακρίσεως μεταξὺ τῆς θείας ἀκτίστου ἐνάδος καὶ τοῦ κτιστοῦ ὄντος.

Κατὰ τὴν ὄντολογικὴν σειρὰν συνοχῆς τοῦ εἶναι ἡ ἀκτιστος ἐναδικὴ δημιουργικὴ ἐνέργεια ἀποτελεῖ τὸν συνδετικὸν κρίκον Θεοῦ καὶ Κόσμου, ἀκτίστου καὶ κτιστοῦ εἶναι, καθὼς καὶ τὴν ἀναγκαίαν κοινωνίαν των, ὡς ἐνέργεια μὲν θεότητος, ὑπαρκτικὴ δὲ φίζα τοῦ φυσικοῦ ὄντος. Ἡ οὐσίωσις τῶν λόγων τοῦ ὄντος εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ

κατὰ τὸν ἀριθμὸν, διακρινόμενον φύσει εἰς τὴν οὐσιοποιὸν δρᾶσιν τῆς θείας δημιουργικῆς ἐνέργειας καὶ εἰς τὴν οὐσιοποιούμενην ὑπαρξίαν τοῦ δημιουργούμενου ὅντος. Θεία ἐνέργεια καὶ ὄντικὴ ὑπαρξίας ταυτίζονται ὡς πρὸς τὸ τόδε τι, δύο διάφοροι φύσεις συμπίπτουσαι εἰς ἓν πρᾶγμα κατὰ τὸν ἀριθμόν. Ἡ ὑπόστασις τοῦ ὅντος συμπίπτει λοιπὸν πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῆς θείας ἐνάδος καὶ ἡ ὄντικὴ φύσις ἐνυφίσταται εἰς τὴν προϋφισταμένην αἰτιολογικῶς δημιουργικὴν ἐνέργειαν, ἡ δοποία πάλιν ὑφίσταται ἐν ἔξαρτήσει ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τοῦ δημιουργικοῦ. Ἐνός, ἀλλὰ κεχωρισμένη ὑπαρξιακῶς αὐτῆς καθώς καὶ κατὰ τὸν εἰδικὸν λόγον τοῦ εἶναι της. Ἡ ὑπόστασις τῆς δημιουργίας ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐνυφίσταται κατὰ κύριον λόγον εἰς αὐτήν, εἰ μὴ μόνον καταχρηστικῶς, μέσω τῆς ὑποστατικῆς θείας ἐνέργειας, ἡ δοποία δημοσιεύεται μὲν εἰς τὴν θείαν οὐσίαν, ἀλλὰ ὡς προβολὴ ἐκτὸς αὐτῆς δὲν ἐνυφίσταται ἐν αὐτῇ. Τὸ δημιούργημα ὑφίσταται καθ' ἑαυτό, εἰ καὶ ἐν ἀπολύτῳ αἰτιώδει ἔξαρτήσει τοῦ εἶναι του ἐκ τῆς ἀναιτίου ἀρχῆς.

Ἄλλὰ κατὰ τὴν τελείαν φυσίωσιν τοῦ δημιουργικοῦ Λόγου εἰς μερικὸν ὅν, δὲ ὑποστάτης τοῦ ἴδιου φυσικοῦ ὅντος εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ὑπόστασις, καὶ ὅχι ἡ ἐνέργεια, τῆς θεότητος. Ἐπειδὴ δὲ ἐνάς καὶ ὃν ἀναγκαίως συμπίπτουν εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν (ἀφοῦ ἀκριβῶς τὴν ὑπαρξίαν πάσης ὑποστάσεως συνιστᾶ ἡ ἐνότης τοῦ ὅντος, παντὸς τινὸς ὑπάρχοντος καθ' ὃ εἶναι ἐν τι), ἔπειται ὅτι εἰς τὴν ἀπολύτως μοναδικὴν περίπτωσιν τοῦ Θεανθρώπου, τὸ φυσικὸν ὅν ἐνυφίσταται εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου-Ἐνός, καὶ ὅχι ἀπλῶς εἰς τὴν διακεκριμένην (ὑποστατικῶς καὶ εἰδικῶς) ἐκείνου θείαν ἐνέργειαν ἡ ἀναδικὴν θεότητα. Ὡστε δὲ Λόγος φυσιωθεὶς διετήρησε τὴν ταυτότητα τῆς προαιωνίου ὑποστάσεως του κατὰ τὴν φυσικήν του παρουσίαν. Τὸ ἴδιον φυσικὸν δὲν ὑφίσταται καθ' ἑαυτό, δπως πάντα τὰ φυσικὰ ὄντα, ἀλλὰ ἐνυφίσταται εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς θεότητος. Ἡ θεία ὑπόστασις δὲν εἶναι ἀπλῶς αἴτια τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἴδιου της φυσικοῦ εἶναι, ἀλλὰ αὐτὴ αὕτη, καθ' ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς θεότητός της καὶ ἀμέσως, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ὑπόστασις ἐκείνου.

Ἄλλὰ τὸ φυσικὸν δὲν δὲν αἴρεται ἐν τῇ οὐσίᾳ του κατὰ τὴν ἐνυπόστασίν του εἰς τὴν θεότητα. Ἀντιθέτως δὲ Θεὸς Λόγος συνιστᾶ καὶ συνέχει αὐτὸν ἐν τῷ οἰκείῳ εἶναι καὶ ἐν τῷ τί ἦν εἶναι αὐτοῦ: ἀποτελεῖ τὴν ὑποστατικὴν ἀρχὴν τῆς ἐνότητός του καὶ τὴν φύσιαν τῆς ὑπάρξεως του. Ὡστε δὲ ὑποστατικὴ ταυτότητα τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἴδιου φυσικοῦ ὅντος συνδυάζεται μὲ τὴν οὐσιώδη διαφοράν των, διαφορὰν θεότητος καὶ κοσμικῆς ὄντότητος. Παρομοίως δὲ δημιουργικὴ

θεία ἐνέργεια, ἡ δποία ούσιώνει θεῖον τινὰ λόγον εἰς ὅν τι, ταυτίζεται ὑποστατικὰ μαζί του, ἀνέχουσα ἀκριβῶς αὐτὸν ἐν ὑπάρξει, καὶ ἀποτελοῦσα τὴν ὑποστατικὴν του θεμελίωσιν, ἐνῷ ἀκέραιος διατηρεῖται ἡ διαφορὰ φύσεως μεταξὺ τῆς ἀκτίστου ἐνέργειας καὶ τοῦ κτίσματος. Καὶ κυριολεκτικῶς μὲν φύσις εἶναι δ τοῦ κτιστοῦ ὅντος χαρακτήρ τῆς ούσιας καὶ τὸ τῆς κοσμικῆς δημιουργίας ἰδίωμα τοῦ εἶναι· ἀλλὰ ἀναλογικῶς νοεῖται ὡς “φύσις” καὶ ἡ ὑπὲρ φύσιν αἰτία τῆς φύσεως. Αἱ δύο αὗται καθολικαὶ φύσεις, τῆς ἀδημιουργήτου καὶ τῆς δημιουργημένης ὑπάρξεως, παραμένουν πάντῃ διάφοροι ἀλλήλων, οὐδὲ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑφίσταται τρόπος τροπῆς τοῦ ὑπερκοσμίου αἰτίου εἰς κοσμικὸν αἰτιατὸν ἢ ἀντιστρόφως τοῦ κοσμικοῦ ὅντος εἰς ὑπερκόσμιον ὑπερουσιότητα. Καὶ αὕτη ἡ δημιουργικὴ θεία ἐνέργεια, ἡ δποία ὑποστασιοποιεῖ καὶ ούσιώνει τὸ δημιούργημα, ὡς ἀκτιστος διαφέρει φύσει τοῦ κτίσματος κατὰ τὰ προλεχθέντα. Ἡ μετοχὴ ἔκεινης ὑπὸ τούτου συνιστᾶ τὸ εἶναι τοῦ ὅντος, δηλαδὴ τὴν ὑπαρξίν καὶ ούσιαν του· κατὰ τὴν μετοχὴν αὐτὴν συμπίπτει μὲν ὑποστατικῶς ἡ θεία ἐνέργεια πρὸς τὴν ἐνέργουμένην ὑπαρξίν τοῦ ὅντος, διακρίνεται δῆμως κατὰ τὴν φύσιν ἐκείνης ὡς αἰτιώδης ἐνέργεια πρὸς ἀποτέλεσμα. A fortiori τὰ ἀνάλογα ἴσχυον προκειμένου περὶ τοῦ Θεανθρώπου. Ἡ μὲν ὑπόστασις αὐτοῦ μία καὶ ἡ αὐτή, ἡ τοῦ προαιωνίου Δημιουργοῦ Λόγου, αἱ δὲ φύσεις δύο διακεκριμέναι, ἡ τῆς Θεότητος καὶ ἡ τοῦ φυσικοῦ ὅντος, ἡ τοῦ κτιστοῦ καὶ ἡ τοῦ κτίσματος. Ἀλλὰ αἱ δύο φύσεις συνυφίστανται εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητος, εἰς τὴν ὑπόστασιν δηλαδὴ τῆς ὑπερουσίου φύσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἐνῷ ἐπομένως ἡ θεία φύσις ὑφίσταται εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ, ἡ κτιστὴ φύσις δὲν ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλὰ ἐνυφίσταται εἰς τὴν θείαν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ, τὴν αὐτὴν βεβαίως οὖσαν πρὸς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεανθρώπου. Κατὰ συνέπειαν δ Θεάνθρωπος εἶναι μία ὑπόστασις, ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ μία φύσις ὑφισταμένη καθ' ἑαυτὴν (ἡ θεία, ὑπάρχουσα ὡς ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ καὶ Θεανθρώπου), μία δὲ ἐνυφισταμένη καὶ μὴ καθ' ἑαυτὴν ὑφισταμένη (δηλαδὴ ἡ κτιστὴ, πάλιν ὑπάρχουσα ὡς ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ καὶ Θεανθρώπου). Ἡ θεία φύσις ὑφίσταται καθ' ἑαυτὴν εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ, ἐνῷ ἡ κτιστὴ φύσις δὲν ὑφίσταται καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ ἐνυφίσταται εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ Λόγου. Τὴν πλοκὴν τῶν καταστάσεων αὐτῶν τηρεῖ καὶ ἐκφράζει ἀβιάστως καὶ ὡς πρὸς τὶς φύσεις δ Κυρίλλειος δογματικὸς τύπος:

“μία ὑπόστασις καὶ μία φύσις Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη”.

Ο τύπος αὐτὸς τοιουτορόπως ἀναδεικνύεται συζυγὴς τῆς

προτέρας καὶ συνεκτικωτέρας ἐκείνης διατυπώσεως τῆς ἀποκαλύψεως τῆς πίστεως, κατὰ τὴν δποίαν Θεάνθρωπος εἶναι ἡ ἀνελάτωτος οὐσίωσις τοῦ ὑπερουσίου Ἐνός, τοῦ Θεοῦ Λόγου εἰς μερικὸν φυσικὸν ὅν (εἰς ἄνθρωπον). Εἰς αὐτὰ τὰ δόγματα ἡ Χριστολογικὴ πίστις εὑρίσκει τὴν ἀναγκαίαν καὶ ἐπαρκῆ φανέρωσίν της.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ
ΠΑΤΡΑ

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

- σ. 246 γρ. 14 ἀναγνωσθήτω: συνοπαδεύα
σ. 250 γρ. 8 διαγραφήτω: περὶ^λ
σ. 250 γρ. 12 ἀναγνωσθήτω: ἐκκαλεῖ
σ. 250 γρ. 28 ἀναγνωσθήτω: ὑφειμένον ἀντὶ τοῦ ὑφιστάμενον
σ. 250 γρ. 32 § Ὁπως
σ. 251 γρ. 14-15 ἀναγνωσθήτω: ἡ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπατηθέντος ὑπὸ^λ
τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀπωλείας,
ἐπιδίωξις ἐν παρακοῇ αθέσμου
ἐκθεώσεως, εν τέλει
σ. 255 γρ. 21 ἀναγνωσθήτω: τῆς φανερούμενῆς καὶ φανερούσης
ἰσχύος ἀντί τοῦ τῆς δηλούσης την
ἰσχύ
σ. 258 γρ. 1 ἀναγνωσθήτω: ἄλλως πως ὑποσταθὲν καὶ ὑφιστάμενον
φυσικὸν ὄν
σ. 258 γρ. 17 ἀναγνωσθήτω: τὸν παρασχόντα τὴν ὑπόστασίν Του εἰς
σ. 259 γρ. 6 ἀναγνωσθήτω: ἐπ' αυτῆς ἀντί τοῦ επ' αὐτην
σ. 259 γρ. 38 διαγραφήτω: τὴν